

חינוך לחיים

פרשת תזריע

"וטמא טמא יקרא" – דורש השל"ה הקדוש כי הטמא – טמא יקרא. דהיינו מי שהוא טמא, קורא לאחרים ומכנה אותם כטמאים, בעוד שהטהור אינו מוצא וגם אינו מחפש פגמים באחרים. במקום לנסות לתקן את מומיו, מנסה הרכלן להוכיח שאחרים הם הלוקים במום זה, וכך נראה לו שניתן יהיה להסיח את הדעת ממומיו הוא.

ונסביר ע"פ הסיפור הידוע - שהחלבן נתבע למשפט ע"י האופה כי גושי החמאה שקונה ממנו הם קבוע פחות מקילו, אך שהגיע המשפט התברר שבמשקל המאוזניים מול החמאה, שם בצד שני כיכר לחם "במשקל קילו" שקונה מהאופה...ללמדנו שלפני אנו נגשים להוכיח אחרים, בטרם שאנו שופטים את כל החסרונות שמסביבנו, הבה ונעשה בדק בית פנימי האם אין אנו לוקים באותם החסרונות שאנו מייחסים לאחרים.

מספרים על אחד מ"חכמי חלם" ששעון הקיר עמד מלכת והמחוגים הפסיקו את פעולתם. הזדרז החלמאי.. ופירק את המחוגים ורץ איתם לשען... לתיקון... אמר לו השען "האם ניסית להחליף "בפנים" את הבטריה?? תדע חלמאי שלא המחוגים אשמים – יש לתקן או להזיז שם בפנים.. ואז הכל יסתדר"

תלמיד - אדם שרואה פגמים בחבריו – מחוצה לו – עליו לדעת כי זו ראייה שהפגם נמצא בו תחילה. אם יתקן את עצמו – יזיז משהו בפנים – אזי "יגלה" כי לא "המחוגים" אשמים. שומע תלמיד דרשה מרשימה מרבו על הנזק העצום בלשון הרע ועל הצורך בהתעוררות ושינוי דרך, ומה תגובתו?? – נכון, הם באמת צריכים לשנות את דרכם...

ומתחשק לך לזעוק לאותו תלמיד ולקרוא באוזניו : ומה איתך עצמך – תלמיד יקר?? איך אתה יודע מיד שהכוונה "להם" "לאחרים" ? האם לא תחשוב אף לרגע שאולי הכוונה היא אליך?? זהו דברי גאון המוסר ר' ישראל סלנטר – "אין מוסר אלא מה שהאדם לומד על עצמו ולעצמו, במטרה לשנות את עצמו שינוי המעשה". וכפי שאמר הקוצקער "מטבע האדם להעריך את זולתו – לפי מידותיו הוא"

פסק הרמב"ם - "כל הפוסל, במומו הוא פוסל" – כי הסיבה שהוא מחפש פגמים אצל אחרים, נובעת מתוך רצונו לטהר את עצמו ולהסיח את הדעת ממומיו, או לפחות כדי להצביע על העובדה שכביכול כולם כמותו.

הגר"י ניימן מורו ורבו של אבי ז"ל זצ"ל מבאר את הפסוק במשלי 'עיניך לנוכח יביטו ועפעפוך יישירו לנגדך' כך שמותר לאדם לראות את מומי חברו כדי להוכיחו ולהעמידו על האמת ולא כדי לגנותו, אבל מיד – ועפעפוך יישירו לנגדך - יביט גם על עצמו ויראה שבאמת אף הוא לוקה באותה מדה מגונה .

והביא שמרן הגרי"ס זצ"ל היה אומר, על חזן אחד ירא שמים שעמד להתפלל לפני העמוד בתפילות הימים נוראים, ולפתע עלו במחשבתו הרהורי גאווה, והתחיל לחשוב שודאי כולם עכשיו משבחים אותי על נעימות תפילתי, ועודנו חושב מחשבות כאלו ויצרו הטוב זעק בתוך לבו איך אתה מתגאה ולא עוד אלא ביום הדין, הוא ממשיך בתפילתו ושוב עולים בו הרהורי גאווה. אבל האמת הוא שכל הציבור צוחק ולועג לו ולתפילתו. העצה שלו כי יגלה החזן טליתו ויווכח לראות כי אין הקהל נהנה מתפלתו, ואז הגאווה תחלוף ברגע. כך הוא בכל המידות, שהדמיון יושב במפתחי הלב ואינו נותן לאדם לראות ולהרגיש את חסרונותיו, ולכן צריך האדם כי יבואו אחרים ויגלו את טליתו ויוכיחו אותו על מעשיו.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

חינוך לחיים

פרשת תזריע

“וראה הכהן את הנגע וכו’ וראהו הכהן”

שואל ה"משך חכמה", מדוע הכפילות? ומתרץ, "וראה הכהן את הנגע" - פשוטו כמשמעו, שיראה את הנגע אם יש בו סימני טומאה, כגון שער לבן ועוד. אבל ישנה עוד ראייה אחרת אם ראוי לטמאו, שאינה קשורה בנגע, אלא באיש ובזמן. כגון חתן שנותנים לו כל שבעת ימי המשתה, וכן ברגל שנותנים לו כל ימות הרגל שלא לערבב שמחתו והתורה "דרכיה דרכי נועם" וזה "וראהו" - יראה אותו, את איכותו ומצבו, אם ראוי לפי הזמן והמצב לטמאו.

הכהן צריך להיות בר דעת ולהבין מי עומד מולו ולפי זה לפסוק. (וכפי שידוע הסיפור שבאו לשאול את הרב אם מותר לשתות 4 כוסות בפסח עם חלב אז הרב הביא לו כסף לא רק לקנות 4 כוסות אלא גם לכל צרכי הסעודה כי הבין מהשאלה שאין לו גם בשר ומאכלים...) ומכאן רמז לכל אדם ומחנך כשבודקים את האדם – התלמיד צריך לבדוק את כל הסיבות שמסביב שהביאו לכך ולהבין דבר מתוך דבר מה מסתתר במעשיו וכן מה העונש והטיפול שמתאים לתלמיד הזה על פי תכונותיו ואישיותו.

אבל ביותר לראות לא רק את חסרונותיו אלא את כולו, גם את מעלותיו. ולפי ההסבר הנ"ל, אפשר גם להבין את דברי הגמ' בשבועות ו' שאומרת "כהן שסומא באחת מעיניו, אסור לראות את הנגעים". כי כל נגע, בין של יחיד בין של רבים, צריך בחינה "בשתי עיניים", בעין אחת צריך לראות את הנגע, ובשניה את הסיבות שגרמו לכך. בעין אחת את החטא והחסרונות ובעין אחד את המעלות ואילו כהן שהוא "סומא באחת מעיניו", שהוא רואה רק את הנגע, רק את הצד השלילי ואינו חודר אל הסיבות והנסיבות, ואינו טורח למצוא צד זכות, ולא מתייחס גם למעלותיו - כהן (ומחנך) כזה הריהו פסול. ורמז לדבר "לכל מראה עיני הכהן" - ר"ת "מעלה" דהיינו שיש לראות ב-2 העיניים כדי שבעין אחת יראה גם את המעלות.

ומכאן ילמד כל אב או מחנך להסתכל על הבן – התלמיד לפני שמענישו ב-2 עיניים לא רק לראות את המעשה שעשה אלא גם ממה נובע, אבל בעיקר לראות את הצדדים הטובים שבאישיותו ובמעשיו.

ונוסיף - במשנה במסכת נגעים למדנו "אין רואים שני נגעים כאחד, אלא רואה אותו ומסגירו וכו' וחוזר לשני" מקור הדין מפרשתנו "וראהו הכהן, וטימא אותו" אותו – לבדו. ומדוע באמת לא יראה שניים כאחד, לא יטפל בשניים כאחד? זה ייעל את המערכת ויקצר תהליכים??? אומר ה"בית יוסף" בדרשותיו בגלל שהמצורע חשוב כמת אז שהכהן מטמאו כאילו הרגו "ואין דנים שני דיני נפשות ביום אחד"

ואותו דבר במערכת החינוכית שאתה נמצא בכיתה ורואה את "הנגעים" של התלמיד. זכור!!! כל תלמיד הוא עולם שלם בפני עצמו. כל אחד וכישוריו כל אחד והתנאים המיוחדים שבביתו כל אחד והתלבטויותיו ומצוקותיו. לפעמים נתינת ציון הערה או גערה יכול לחרוץ גורלות !!

נשתדל לתת לכל אחד יחס אישי. להעיר ולהאיר באופן אישי. להעיר ולהאיר פנים מול פנים.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com